

Politik Bilim

ARGE Destek Programı ve Araştırma Laboratuvarı Bolluğu!

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

05 Eylül 2014 tarihli CBT’de yapmayı vaat ettiğim, araya giren başka bir konu nedeniyle ertelediğim taramayı sürdürüyorum.

Kamu araştırma kuruluşlarını tararken ARGE destek programlarına gözüm takıldı... Görünüşe göre Türkiye, destek programı bolluğundan geçilmeyen bir ülke... Bakanlıklar ve ilgili kuruluşları eliyle uygulanan, burs ve ödül programları hariç, tam 62 destek programı var (benim tespit edebildiklerimin sayısı bu)... Bu programlar çerçevesinde akademik araştırma, sınaî araştırma-geliştirme ve yenilik faaliyetleri, üniversite ve araştırma kurumlarında yapılan ARGE altyapısı yatırımları, girişimcilik vb. konular destekleniyor. Çıkarılan yasalara dayalı (vergi indirimi gibi) destek uygulamaları da var.

62 destek 7 bakanlık ve ilgili kuruluşlarınca veriliyor. Örneğin hem Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nca doğrudan hem de bu bakanlığın ilgili kuruluşları, KOSGEB ve TÜBİTAK eliyle verilen destekler var. ARGE altyapı desteği ağırlıklı olarak Kalkınma Bakanlığı (eski DPT) tarafından veriliyor. Bu kapsamda verilen desteklerden “*tematik ileri araştırma merkezleri*” ile “*merkezî araştırma laboratuvarları*” için olanlar dikkat çekici...

Tematik ileri araştırma merkezleri, “*ARGE altyapısında ve araştırmacı insan gücünde belli kapasiteye ulaşmış üniversite ve araştırma kurumlarında (TÜBİTAK ARGE birimleri vb.) araştırma alanlarında uzmanlaşma ve ileri düzeyde araştırma yapma olanağı verecek altyapılar*” olarak tanımlanıyor. Bunlara, “*uzmanlık ve mükemmeliyet merkezleri*” de deniyor.

Merkezî araştırma laboratuvarları ise, “*yeni kurulan ve gelişmekte olan, araştırma altyapısı eksik üniversite ve araştırma kurumlarında, ileri düzeydeki araştırma projelerinin yürütülmesini sağlamak üzere ve kurumdaki bütün araştırmacıların ihtiyaçları dikkate alınarak*” kurulan araştırma birimleri...

“...2002 yılında araştırma altyapılarına sadece 114 milyon lira kaynak tahsis etmişiz, 2013 yılında bu konuda ayırdığımız ödenek 1,9 milyar lira. Bu, yaklaşık 17 katlık artışa tekabül ediyor.” diyor Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz (07.02.2013)... Kurulan merkezlerin sayısı bugün kaçta ulaştı, kaçta yapım hâlinde; bu bilgiye erişemedim ama, sayılarının büyüklüğü konusunda bir fikir vermek için önceki yıllara ait verileri aktarayım:

Kalkınma Bakanlığı Müsteşarı Kemal Madenoğlu, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun 7 Ağustos 2012 tarihli toplantısında yaptığı sunuşta, kuruluşu tamamlanan tematik ileri araştırma laboratuvarı sayısının 21; kurulmakta olanların sayısının da, 120’si üniversitelerde, 41’i kamu araştırma kurumlarında olmak üzere toplam 161 olduğunu söylemiş...

Madenoglu aynı sunuşunda, kuruluşu tamamlanan Merkezî Araştırma Laboratuvarları sayısının 11; kuruluşu devam edenlerin sayısının da 70 olduğunu belirtmiş ve eklemiştir: “2009 yılına kadar kurulmuş yeni üniversitelerin tamamında 2013 yılı sonu itibarıyla merkezî araştırma laboratuvarları tamamlanmış olacaktır.”

Kalkınma Bakanı da, bir yazılı soru önergesine verdiği yanıtında (16.10.2013) “*Faaliyete geçmiş 108 [genel toplam olsa gerek], kurulumu devam eden 65’i tematik, 97’si merkezî olmak üzere toplam 162 araştırma merkezî projesi bulunduğu altını çizmiş...*”

Bu sayılardan, siz de aynı sonucu çıkaracaksınız: Ülke laboratuvar bolluğundan da geçilmiyor! Ancak **benim anlayamadığım** nokta şu: Bunca destek programının varlığına, özellikle de bunca laboratuvarın kurulmuş ve kurulmakta olmasına rağmen, biz bilimde, ARGE’de ve ARGE’ye dayalı yenilik faaliyetlerinde niçin hâlâ yerimizde sayıyor ve geleceğe umutla bakamıyoruz? Kamunun araştırma kurumlarına da göz attıktan sonra, bu sorunun yanıtını yine birlikte araştırırız.

CBT. 31 Ekim 2014